

Samenvattingskaart JGZ-richtlijn Vrouwelijke genitale verminking

Vrouwelijke genitale verminking (VGV), ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, omvat alle niet-medisch noodzakelijke ingrepen aan de uitwendige vrouwelijke geslachtsorganen. VGV is een ernstige schending van kinder- en mensenrechten en wordt in Nederland gezien als een vorm van kindermishandeling. VGV is strafbaar, ook wanneer de ingreep buiten Nederland plaatsvindt. Wereldwijd wordt onderscheid gemaakt in [vier vormen van VGV](#). Ongeacht de vorm kan VGV leiden tot lichamelijke, psychische en seksuele gezondheidsklachten, op korte en lange termijn. Niet alle meisjes of vrouwen leggen klachten automatisch in verband met de besnijdenis, wat alertheid van professionals extra belangrijk maakt.

Rol van de JGZ in de preventie van VGV

De jeugdgezondheidszorg heeft een preventieve en signalerende rol in het beschermen van meisjes tegen VGV. Dit betekent:

- Het bespreekbaar maken van VGV met ouders en jeugdigen,
- Alert zijn op risicofactoren en signalen van VGV,
- Het bieden van passende begeleiding en doorverwijzing naar andere professionals,
- Het handelen volgens wettelijke kaders, waaronder het volgen van de [meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld](#).

Samenwerking met ander professionals zoals verloskundigen, kraamzorg, huisartsen, gynaecologen, kinderartsen, Veilig Thuis en sleutelpersonen is een essentieel onderdeel in de preventie van VGV.

Belangrijke risicofactoren voor VGV

- **Herkomstland van de ouders**
Wanneer één of beide ouders afkomstig zijn uit [een land waar VGV voorkomt](#), is dit een belangrijk startpunt voor alertheid. Land van herkomst is echter nooit op zichzelf doorslaggevend om een risico op VGV vast te stellen, enkel wanneer gepaard met signalen.
- **Familiegeschiedenis en druk vanuit de gemeenschap**
Wanneer moeder, zusjes of andere vrouwelijke familieleden besneden zijn, wanneer ouders sociale druk ervaren om VGV uit te voeren of wanneer familie positief tegenover VGV staat is er verhoogd risico op VGV.
- **Gepland familiebezoek of terug verhuizing naar een VGV prevalentieland**

Signalen dat VGV mogelijk is uitgevoerd

- **Lichamelijke of psychosociale signalen bij het meisje**
Voorbeelden hiervan zijn pijnklachten, problemen met plassen of menstruatie, teruggetrokken gedrag, (veelvuldig) schoolverzuim.

Bespreek VGV meerdere keren

Het risico op VGV kan in de tijd veranderen, bijvoorbeeld door levensgebeurtenissen, reizen naar het land van herkomst of veranderende sociale druk. Daarom is het belangrijk dat, wanneer één of beide ouders afkomstig zijn uit een VGV-prevalentieland, het onderwerp VGV meerdere keren en op verschillende momenten wordt besproken: van zwangerschap tot en met de adolescentie.

Tips voor een cultuursensitief gesprek over VGV

Een gesprek over VGV vraagt om zorgvuldigheid en sensitiviteit. Belangrijke aandachtspunten zijn:

- Werk respectvol, open en niet-veroordelend. Vermijd aannames.
- Wees duidelijk over je rol, verantwoordelijkheid en beroepsgeheim, en leg uit wanneer informatie gedeeld moet worden.
- Benoem dat het gesprek gericht is op bescherming en gezondheid van het kind.
- Bespreek VGV niet eenmalig, maar als een terugkerend onderwerp in momenten van contact.
- Maak, indien nodig en gewenst, gebruik van een professionele tolk of een sleutelpersoon, altijd met toestemming van het gezin.
- Bereid het gesprek waar mogelijk voor in overleg met een aandachtsfunctionaris VGV/childermishandeling.

Zie [Begeleiden en ondersteunen](#) voor meer concrete handelingsperspectieven voor de begeleiding van meisjes en vrouwen bij VGV.

Stroomschema voor risico inschatting VGV

Uitkomsten na gesprek over VGV

Documenteer het gesprek in het digitaal dossier.

Geen risico op VGV op dit moment

Blijf alert op signalen, het risico op VGV kan in de tijd veranderen

Risico op VGV aanwezig

Volg de stappen van de meldcode. Lees hier meer over het werken met de meldcode

Werk nauw samen met andere partners uit de keten

Vermoedens van uitgevoerde VGV

VGV heeft plaatsgevonden vóór migratie naar NL

Biedt nazorg aan het meisje of verwijs daarvoor door naar andere professionals

VGV heeft plaatsgevonden na migratie naar NL

Volg de stappen van de meldcode

Wees alert op mogelijke risico voor andere dochters in het gezin